

ØKONOMISTYRELSEN

Vejledning om prisfastsættelse

August 2020

2020

Indhold

1. Indledning	4
1.1 Afgrænsning	4
1.2 Læsevejledning	5
2. Generel fastsættelse af priser	6
2.1 Dækning af institutionens omkostninger	6
2.2 Undgå konkurrenceforvridning	7
2.2.1 Skatteforhold	8
2.2.2 Reguleringsmæssige forhold	8
2.2.3 Lånemuligheder	10
2.2.4 Kommercielt afkast	10
2.3 Kalkulation	11
2.4 Særregel for mindre kommercielle aktiviteter	12
3. Særlige varer og ydelser	13
3.1 Monopol	13
3.2 Salg af fælles løsninger til andre statsinstitutioner mv.	13
3.3 Formålsbestemte afgifter og gebyrer	14
3.4 Lejeindtægter og forpagtningsafgifter	14
3.5 Salg af brugt materiel	14
3.6 Salg af data fra offentlige registre	15
3.7 Tilskudsfinansierede aktiviteter	16
3.8 Tilskudsfinansieret forskningsvirksomhed	16
4. Eksempler	19
4.1 Eksempel på fastsættelse af timepris	19
4.1.1 Dækning af institutionens omkostninger	19
4.1.2 Reguleringsmæssige forhold	19
4.1.3 Kommercielt afkast	20
4.1.4 Samlet timepris	21
4.2 Eksempel på efterkalkulation af ressourceestimat	21
4.3 Eksempel på salg af dataleverance	22

Generelle retningslinjer

1. Indledning

Vejledning om prisfastsættelse indeholder de generelle retningslinjer for hvordan statslige institutioner skal prissætte deres varer og ydelser. Vejledningen omfatter såvel varer og ydelser, der udbydes i konkurrence med private aktører, som andre varer og ydelser, hvor der gælder særskilte retningslinjer

Denne vejledning beskriver de generelle regler for, hvordan statslige institutioner skal prisfastsætte deres varer og ydelser. Vejledningen retter sig til statslige institutioner eller andre, der har behov for at kende reglerne for statslige institutioners prissætning.

1.1 Afgrænsning

Denne vejledning omhandler reglerne for prisfastsættelse på varer og ydelser for statslige institutioner og er gældende, med mindre andet er fastsat i henhold til lov eller tekstanmærkning.

Vejledningen behandler ikke fastsættelse af priser mv. på nedenstående tre tilgrænsende områder:

Afgifter og gebyrer af skattemæssig karakter

Afgifter og gebyrer kan kun opkræves med hjemmel i eller i henhold til lov eller tekstanmærkning. Hvor afgifter og gebyrer er fastsat således, at indtægten overstiger de omkostninger, der er forbundet med det pågældende afgifts- eller gebyrbelagte område, skal afgiften eller gebyret fastsættes i loven, jf. Budgetvejledning 2016 punkt 2.3.1. Dette følger endvidere af Grundlovens § 43.

Det indebærer, at skattemæssige afgifter og gebyrer ikke kan fastsættes administrativt. Derfor er fastsættelse af skattemæssige afgifter og gebyrer ikke beskrevet i denne vejledning.

Salg af fast ejendom

Statsinstitutioners salg af fast ejendom er underlagt særlige regler, som også fastsætter prissætningen. Disse regler fremgår specifikt af budgetvejledningen, punkt 2.2.16, og er ikke gengivet her.

Husleje:

Der gælder særlige regler for de statslige ejendomsvirksomheders lejefastsættelse. Disse regler er beskrevet i ["Vejledning for administration af den statslige huslejeordning"](#), og er ikke gengivet i denne vejledning.

1.2 Læsevejledning

Vejledningen er opbygget på den måde, at kapitel 2 indeholder de generelle regler for statslige institutioners prisfastsættelse af varer og ydelser.

I kapitel 3 redegøres for særlige varer/ydelser eller forhold, hvor de generelle retningslinjer, der er nævnt i kapitel 2 helt eller delvist fraviges.

Endelig indeholder kapitel 4 en række eksempler, som tjener til at konkretisere de generelle retningslinjer.

2. Generel fastsættelse af priser

Kapitel 2 indeholder de generelle retningslinjer for, hvordan statslige institutioner skal prisfastsætte deres varer og ydelser. Retningslinjerne er direkte gældende for kommercielle aktiviteter, som udbydes i mulig konkurrence med private aktører, men vil også i større eller mindre omfang være gældende for øvrige aktiviteter, der skal prisfastsættes. Dette er særskilt beskrevet i kapitel 3.

De generelle regler, for hvordan statslige institutioner skal prisfastsætte deres varer og ydelser, er beskrevet i budgetvejledningen. Den overordnede hovedregel er følgende:

Boks 1

Budgetvejledningens hovedregel om institutioners prisfastsættelse

For institutioners salg af varer og ydelser gælder som udgangspunkt, at prisen på den enkelte vare og ydelse fastsættes således, at der ikke sker konkurrenceforvridning over for private eller offentlige konkurrenter, og således at omkostningerne dækkes.

Kilde: Budgetvejledning 2016, punkt 2.3.2.

De generelle regler for prisfastsættelse indebærer således, at prissætningen skal ske ud fra to overordnede hensyn:

1. Der skal ske fuld omkostningsdækning
2. Der må ikke ske konkurrenceforvridning i forhold til mulige ikke-statslige leverandører

For varer og ydelser, der afsættes på et marked præget af konkurrence, kan indtægterne overstige omkostningerne. Sker afsætningen som led i indtægtsdækket virksomhed, må det akkumulerede resultat ikke være negativt i fire år i træk. Tilsvarende bør som udgangspunkt gælde for kommercielle aktiviteter under den almindelige virksomhed.

2.1 Dækning af institutionens omkostninger

Budgetvejledningens krav om fuld dækning af institutionens omkostninger betyder, at alle omkostninger, der er forbundet med at frembringe produktet eller ydelsen, skal medregnes.

Der er to typer omkostninger, som begge skal indgå i institutionens prisfastsættelse af hvert enkelt produkt eller ydelse:

- Direkte omkostninger
- Indirekte omkostninger herunder fællesomkostninger

Endvidere skal der i de fleste tilfælde medregnes omkostninger, som institutionen er friholdt fra, men som vil indgå i en ikke-statslig leverandørs omkostninger, jf. nærmere i afsnit 2.2.

De **direkte omkostninger** består af de omkostninger, som kan henføres til frembringelsen af den konkrete ydelse eller produkt, som skal prissættes. Den kan eksempelvis være arbejdstimer eller materialer, som er medgået til fremstilling af det konkrete produkt eller ydelse.

De direkte lønomkostninger skal beregnes på baggrund af prisen på effektive årsværk. Der kan hentes inspiration til beregning af effektivt årsværk på Økonomistyrelsens hjemmeside under punktet:

<https://oes.dk/oekonomi/oeav/effektivt-aarsvaerk/>

De **indirekte omkostninger** er en forholdsmæssig andel af de af institutionens omkostninger, der ikke konkret kan henføres til frembringelse af en af institutionens ydelser eller produkter, men understøtter varetagelsen af en faglig opgave. Indirekte omkostninger udgøres bl.a. af generelle **fællesomkostninger**, som er det overhead, der understøtter den samlede virksomheds opgavevaretagelse.

Der skal ske en fordeling af institutionens indirekte omkostninger og fællesomkostninger, så alle omkostningerne fordeles ud på institutionens produkter. Det indebærer, at institutionen skal have en fordelingsmodel, der på et korrekt grundlag fordeler omkostningerne til produkterne/ydelseerne.

Der kan hentes inspiration til, hvorledes omkostningsfordeling kan laves på Økonomistyrelsens hjemmeside under punktet:

<https://oes.dk/oekonomi/sammenhaengende-oekonomistyring/loen-og-omkostningsfordeling/>. Her findes "Vejledning til løn- og omkostningsfordeling i LDV" samt en teknisk vejledning til løn- og omkostningsfordeling i LDV.

2.2 Undgå konkurrenceforvridning

Statsinstitutioner skal udbyde varer og tjenesteydelser til priser, der ikke er konkurrenceforvridende over for private eller offentlige konkurrenter.

I de tilfælde, hvor det er muligt at identificere en markedspris, udgør denne institutionens minimumspris.

Som statsinstitution gælder en række vilkår, som adskiller sig fra de vilkår, som en privat udbyder ville være underlagt. For at sikre lige konkurrence med private udbydere er der derfor en række omkostninger, som institutionen muligvis ikke skal afholde, men som alligevel skal medregnes i prisen på produktet eller ydelsen.

2.2.1 Skatteforhold

For at undgå konkurrenceforvridning og sikre skatteneutralitet i forhold til private aktører, skal institutionen ved prisfastsættelse indregne samtlige skatter og afgifter, som institutionen er fritaget fra i kraft af at være en statslig institution.

Moms

Institutioner, der har afgiftspligtigt salg af varer eller ydelser, følger momslovens regler.

Selskabsskat

Institutioner, der genererer kommercielt afkast skal ved prisfastsættelse indregne selskabsskat. Dette kan ske ved, at institutionen indregner et kommercielt afkast før skat, eksempelvis EBIT, jf. afsnit 2.2.4. Hvis der ikke skal genereres et kommercielt afkast (monopol) skal der ikke indregnes selskabsskat.

Andre skatter og afgifter

I nogle tilfælde skal en statslig institution ikke betale en skat eller afgift, som en tilsvarende privat aktør ville være forpligtet til at betale. Det gælder uanset om institutionen er fritaget som følge af lovgivning eller af anden grund ikke skal betale. Det kan fx være fritagelse for kommunal dækningsafgift.

Det påhviler institutionen at indregne disse skatter og afgifter, i det omfang de ville have påvirket institutionens omkostninger til at frembringe varen eller ydelsen.

2.2.2 Reguleringsmæssige forhold

Reguleringsmæssige forhold vedrører først og fremmest eventuelle omkostninger, der afholdes af andre end institutionen selv. Der kan være goder, som stilles gratis til rådighed for institutionen, eller hvor institutionen tilbydes særligt favorable vilkår, fordi det er en statslig institution.

En statslig institution kan også være begunstiget ved at være underlagt mere lempelige vilkår end private udbydere, herunder kan institutionen være fritaget fra krav, som en privat udbyder skal opfylde. Sådanne fordele skal medregnes i prisfastsættelsen for at sikre reguleringsmæssig neutralitet.

Statslige institutioner opbygger i nogle situationer en særlig ekspertise og know-how gennem deres almindelige virksomhed. Det forhold er ikke i sig selv konkurrenceforvridende og falder således uden for de reguleringsmæssige forhold. Brug af data, som er indsamlet og registreret som led i institutionens myndighedsopgaver, skal dog prisfastsættes svarende til afsnit 3.6 *Salg af data fra offentlige registre*.

Reguleringsmæssige forhold, der typisk vil skulle indregnes, kan være, men er ikke afgrænset til lokaler, revision og forsikringsforhold, som er beskrevet nærmere nedenfor. Det kan også være tilfælde, hvor institutionen har indsamlet konkrete oplysninger som led i bevillingsfinansierede opgaver og efterfølgende anvendt dem i den aktivitet, der skal prisfastsættes.

Lokaler

I de tilfælde, hvor institutionen får stillet lokaler gratis til rådighed, skal der medregnes de omkostninger, der ville opstå, hvis institutionen ikke fik stillet gratis lokaler til rådighed.

Omkostningen vedrørende gratis lokaler udregnes som den markedsleje, der alternativt måtte betales for leje af lokaler med en tilsvarende standard og beliggenhed.

Revision

Alle institutioner får revideret deres regnskaber. De fleste statsinstitutioner betaler ikke direkte for denne ydelse, idet udgifterne til Rigsrevisionen afholdes over en hovedkonto på statsregnskabet specielt til dette formål.

For kommercielle ydelser skal institutionen indregne udgifter til revision. Institutionen tager udgangspunkt i de timepriser for revision, der fremgår af SKI-aftalen (Rammeaftale 17.01 Revisionsydelser). Institutionen vurderer omfanget af den revision, der skulle foretages for de kommercielle aktiviteter, dvs. antal timer og rådgivningskategori.

For ikke-kommercielle ydelser, herunder *gebyrer og salg af data fra offentlige registre*, skal der ikke indregnes udgifter til revision.

Hvis institutionen er dækket af en intern revision kan omkostninger hertil indkalkuleres og erstatte den beregnede omkostning til revision, jf. Rigsrevisorlovens § 9. Det er institutionens opgave at bestemme den præcise omkostning til revision i forbindelse med priskalkulationen.

Forsikringsforhold

Statsinstitutioner - og institutioner, hvis driftsunderskud fuldt ud dækkes af staten – er omfattet af statens selvforsikring vedrørende bygninger, løsøre, ulykke (herunder arbejdsskade) og ansvar mv. Selvforsikringen består i, at institutionen har hjemmel til at afholde de udgifter, som skaden medfører, samt evt. at få tilført midler fra andre hovedkonti på finansloven eller ny bevilling. Institutionen skal således selv betale udgifter til skader, der hos en privat aktør ville være forsikrings-skader og dermed blive dækket af et privat forsikringsselskab. Den eventuelle bevillingsmæssige kompensation, som institutionen modtager i forbindelse hermed indgår ikke i prisberegningen for kommercielle aktiviteter.

Udgifter til afhjælpning af skader kan optræde med meget forskellige beløb fra år til år i institutionens regnskab. For at opnå en stabil prisfastsættelse kan udgifterne derfor udjævnes over en årrække. Alternativt kan institutionen indhente oplysninger om den forsikringspræmie, der skulle have været betalt for indgåelse af de nødvendige forsikringer med et privat forsikringsselskab. Hvis institutionen indregner en kalkulatorisk forsikringspræmie, kan udgifter til eventuelle skader holdes uden for prisfastsættelsen, da omkostningerne forbundet hermed i så fald allerede er indregnet i prisen.

Såfremt institutionen har tegnet forsikring for produktansvar eller professionelt ansvar, skal præmien hertil indgå som en direkte omkostning i kalkulen.

2.2.3 Lånemuligheder

Udgangspunktet for en beregning af renteomkostninger er en relevant fordeling af den driftskapital og de anlægsaktiver, som medgår i de enkelte produkter. For driftsbevillinger og statsvirksomheder optræder forrentningen af driftskapital og anlægsaktiver direkte i institutionens budget, og rentesatserne følger hhv. den statslige finansieringskonto FF7 og den statslige konto for langfristet gæld FF4. Disse rentesatser kan som udgangspunkt anvendes i kalkulen i de situationer, hvor der ikke beregnes kommercielt afkast.

Hvis institutionen skal beregne et kommercielt afkast og anvender EBIT som mål for en markedsspecifik kommerciel fortjeneste, vil udgifter til renter indgå heri, og institutionens faktiske renteudgifter skal ikke indregnes.

2.2.4 Kommercielt afkast

Hvis en institution ikke har monopol på levering af en vare eller ydelse eller befinder sig i en monopollignende situation, skal institutionen indregne en fortjeneste, der som *minimum* skal svare til, hvad der vil være sædvanligt for en privat udbyder.

Størrelsen på fortjenesten må ses i lyset af markedssituationen. Derfor skal institutionen undersøge markedssituationen for produktet eller ydelsen og tage stilling til en passende fortjeneste, herunder under hensyn til hvor risikopræget markedet for produktet eller ydelsen er. Institutionen skal således benytte en metode til at opgøre et mål for indtjening, som afspejler de branchespecifikke markedsf forhold.

Som udgangspunkt anvendes EBIT som mål for den markedsspecifikke fortjeneste. Det indebærer, at institutionen skal tillægge en procentuel indtjening, som svarer til en markedsspecifik EBIT-margin.

Boks 2 **EBIT**

EBIT viser en virksomheds indtjening før renter og skatter ('Earnings Before Interest and Taxes'). EBIT er et udtryk for virksomhedens resultat efter primær drift.

I EBIT indgår markedsspecifikke udgifter til renter. Derfor kan institutionen fratække de faktiske renteudgifter i prisberegningen (se afsnit 2.2.3). I EBIT indgår også udgifter til skatter, hvorfor der ikke skal beregnes udgifter til selskabsskat (se afsnit 2.2.1):

$$\text{EBIT} = \text{Nettoresultat} + \text{Renter} + \text{Skatter}$$

EBIT-margin viser virksomhedens overskudsgrad, og angiver hvor stor en del af virksomhedens omsætning, der bliver til overskud:

$$\text{EBIT-margin} = \text{EBIT/Omsætning (pct.)}$$

Den markedsspecifikke fortjeneste fastsættes som den EBIT-margin, der svarer til den typiske overskudsgrad for de sammenlignelige virksomheder i perioden.

Institutionen identificerer de 3-4 virksomheder, som er mest sammenlignelige med institutionens kommercielle del. Det vil typisk være de største øvrige aktører på markedet. De informationer, der er nødvendige for at beregne en EBIT-margin, kan findes i virksomhedernes årsregnskaber. Der kan fx tages udgangspunkt i de 4 seneste årsregnskaber for hver virksomhed.

En mulighed for at fastsætte en typisk overskudsgrad er at anvende **medianen** af de beregnede EBIT-marginer for de udvalgte virksomheder i den valgte periode.

En fortjeneste, der afspejler markedssituationen kan i visse situationer være meget høj eller meget lav. Institutionen kan ikke fastsætte en overskudsgrad, der er mindre end nul. I de tilfælde, hvor overskudsgraden er meget høj, kan dette afspejle en høj risiko, men det kan også være udtryk for en mangelfuld konkurrence. Kravet til institutionen om at indregne en minimumsførtjeneste kan derfor ikke overstige en EBIT-margin på 10 pct.

2.3 Kalkulation

For at have et grundlag for at kunne fastsætte en pris på et nyt produkt eller ydelse skal der udføres en **forkalkulation**.

For mange varer og ydelser vil det være relevant at foretage priskalkulationen i to trin: Først beregnes en timepris og herefter estimeres et timeforbrug på at frembringe varen eller ydelsen.

Når institutionen beregner timeprisen benyttes en metode til løn- og omkostningsfordeling, der som udgangspunkt vil svare til den metode, som institutionen i forvejen benytter til bl.a. opgørelse af fællesomkostninger. Institutionen bør være opmærksom på de timer, der er henførbare, men ikke direkte fakturérbare. Det kan eksempelvis være timer, der er brugt på at udvikle en ydelse. Sådanne timer må indregnes i timeprisen på baggrund af et skøn over, hvor stor en andel disse timer udgør i forhold til det antal timer, som institutionen forventer at kunne fakturere. Se eksempel 1, side 19.

Det næste trin består i, at institutionen foretager et ressourceestimat for den enkelte opgave eller ydelse. I dette estimat bør der tages højde for, at der lejlighedsvis kan være behov for et større ressourceforbrug end det, der kan forudses.

Eksempelvis kan der indtræde fejl eller uforudsete hændelser, som kan forøge omkostningerne ved enkelte leverancer. Disse omkostninger bør indregnes sådan, at institutionens udbud af varen eller ydelsen på længere sigt ikke giver underskud.

Undtagelse til dette trin er produkter eller ydelser, som sælges efter regning, dvs. hvor kunden faktureres for det faktiske timeforbrug. I sådanne tilfælde opgøres omkostningerne efterfølgende, og prisen fastsættes herudfra.

Institutionen skal som minimum én gang årligt foretage en **efterkalkulation**, hvor institutionen foretager en regnskabsmæssig opfølgning på om prisfastsættelsen for

de enkelte ydelser har været korrekt. Formålet er bl.a. at evaluere ressourceestimatet efter hver enkelt opgave samt genberegning af timeprisen på baggrund af de fakturerede timer. Se eksempel 2, side 21. Institutionen skal også være opmærksom på de krav til regnskabsmæssig opfølgning, som fremgår af "[Vejledning om årsrapport for statslige institutioner](#)".

Priserne på hver enkelt ydelse skal som minimum genberegnes én gang årligt. Priserne justeres på baggrund af efterkalkulationen kombineret med viden om fremtidige økonomiske hændelser.

Separation af aktiviteter og rapporteringskrav

Det er en forudsætning for at en statslig institution kan udføre kommercielle aktiviteter, at institutionen har hjemmel til at udføre disse aktiviteter på en bevillingslov. Kommercielle aktiviteter forstås i denne sammenhæng som salg af varer og tjenesteydelser, der udbydes i konkurrence med potentielle private udbydere.

For kommercielle aktiviteter, som statslige institutioner udfører som indtægtsdækket virksomhed gælder endvidere, at institutionen skal kunne adskille den produktion af varer eller tjenesteydelser, der søges udført med indtægtsdækning, fra institutionens øvrige opgaver, jf. Budgetvejledning 2016, punkt 2.6.8. Alle omkostninger skal fordeles mellem institutionens almindelige virksomhed (myndighedsopgaver) og den indtægtsdækkede virksomhed, såvel som mellem de forskellige ydelser, institutionen udbyder under den indtægtsdækkede virksomhed.

For formålsbestemte gebyrer og afgifter gælder et tilsvarende krav om, at institutionen skal udarbejde særskilte regnskaber for deres enkelte gebyrer. De nærmere retningslinjer er beskrevet i "Vejledning om årsrapport for statslige institutioner". Vejledningen kan findes på Økonomistyrelsens hjemmeside - www.oes.dk.

2.4 Særregel for mindre kommercielle aktiviteter

Institutioner med en samlet kommerciel aktivitet på mindre end 5 mio. kr. kan som alternativ til de beregninger, der er beskrevet i afsnit 2.2.2 – 2.2.4 tillægge de direkte og indirekte omkostninger en standardsats på 15 procent.

Institutionen skal dog stadig indregne eventuelle skattefordele, bortset fra selskabsskat, svarende til beskrivelsen i afsnit 2.2.1.

3. Særlige varer og ydelser

Kapitel 3 beskriver de forhold, hvor der er afvigelser fra de generelle retningslinjer, der er beskrevet i kapitel 2. Kapitlet indeholder retningslinjerne for prisfastsættelse for hver enkelt af de særlige forhold eller varer og ydelser, hvor retningslinjerne i kapitel 2 fraviges.

De generelle retningslinjer for prisfastsættelse, som er beskrevet i det foregående kapitel er gældende for salg af varer og ydelser, som sker i konkurrence med andre potentielle udbydere. Det er gældende, hvis ikke-statslige udbydere har mulighed for at sælge den pågældende vare eller ydelse i konkurrence med den statslige institution.

Der kan dog opnås hjemmel til at gøre undtagelse herfra i særlige tilfælde. Dette gælder områder, hvor en fuldt dækkende prisfastsættelse ville hindre formålet med ydelsen, og hvor fx sociale, miljømæssige eller lignende hensyn konkret tilsi-ger en lavere omkostningsdækning.

Herudover er der en række forhold, herunder for særlige varer og ydelser, hvor de generelle retningslinjer, der er nævnt i kapitel 2 helt eller delvist fraviges.

3.1 Monopol

Varer eller ydelser, der afsættes under monopol eller i en monopollignende situa-tion, dvs. hvor der ikke er andre mulige udbydere, skal prisfastsættes ud fra de generelle retningslinjer som er fastsat i kapitel 2 med den undtagelse, at der ikke må indregnes kommercielt afkast.

3.2 Salg af fælles løsninger til andre statsinstitutioner mv.

Varer og ydelser, der handles mellem statsinstitutioner og betragtes som fælles løsninger i staten, herunder aftagepligtigt salg mellem statsinstitutioner, prisfast-sættes efter nedenstående principper forudsat, der er hjemmel på bevillingslov (ved særlig bevillingsbestemmelse i anmærkningerne).

Prisfastsættelse af sådanne fælles løsninger skal som udgangspunkt ske i henhold til retningslinjerne i afsnit 2.1 Dækning af institutionens omkostninger. Der skal endvidere indregnes eventuelle omkostninger, der afholdes af andre end instituti-onen selv, jf. beskrivelsen i afsnit 2.2.2 Reguleringsmæssige forhold. Tilsvarende gælder handel med ikke-udbudspligtige fælles løsninger mellem statsfinansierede selvejende institutioner og mellem statsinstitutioner og statsfinansierede selv-vejende institutioner.

Andet salg mellem statsinstitutioner prifsættets i henhold til de generelle prifsættelsesregler i afsnit 2.

3.3 Formålsbestemte afgifter og gebyrer

Afgifter og gebyrer kan ifølge budgetvejledningen kun opkræves med hjemmel i eller i henhold til lov eller tekstanmærkning.

Taksten for andre afgifter og gebyrer skal, medmindre der er hjemmel til underdækning, fastsættes således, at der opnås fuld dækning for de omkostninger, der er forbundet med det pågældende afgifts- eller gebyrbelagte område, således at der tilstræbes balance over en løbende 4-årig periode fra og med regnskabsåret, jf. budgetvejledningens punkt 2.3.1.2.

Mindst en gang årligt vurderes det, om omkostningerne skal reduceres eller gebyrsatsen justeres for at sikre balance. Det skal bemærkes, at balancen skal sikres fremadrettet, og det ikke er muligt at beregne gebyret med henblik på at inddække et underskud, der ligger længere tilbage end regnskabsåret ved overdækning i efterfølgende år.

Som udgangspunkt imødekommes det 4-årige balancekrav gennem en prifsættelse, der fremkommer på baggrund af institutionens omkostningsbaserede regnskab svarende til retningslinjerne i afsnit 2.1 *Dækning af institutionens omkostninger*. Der skal endvidere indregnes eventuelle omkostninger, der afholdes af andre end institutionen selv, jf. *beskrivelse i afsnit 2.2.2 Reguleringsmæssige forhold*.

Formålsbestemte afgifter eller gebyrer, som skal betales af virksomheder skal ikke tillægges kalkulatorisk moms. Er afgiften eller gebyret ikke rettet mod virksomheder men borgere tillægges en kalkulatorisk momsandel, som skal modsvare de omkostninger, som institutionen får refunderet fra den statslige momsrefusionsordning (momsreserven).

3.4 Lejeindtægter og forpagtningsafgifter

Lejeindtægter og forpagtningsafgifter skal under hensyn til de for området gældende lovbestemmelser om lejeregulering og lignende fastsættes således, at det for staten bedst mulige økonomiske resultat opnås. Det skal i denne forbindelse påses, at leje- og forpagtningsafgifter løbende reguleres i overensstemmelse med ændringerne på markedet, og lejereguleringer skal løbende gennemføres, hvor lejelovgivning og lignende giver mulighed for det.

3.5 Salg af brugt materiel

For salg af brugt materiel gælder, at der skal søges opnået det størst mulige provenu. Dette kan ske ved offentlig auktion eller ved salg på anden måde, hvor det kan godtgøres, at prisen svarer til markedsprisen, fx ved at der foreligger et kontrolbud.

3.6 Salg af data fra offentlige registre

De principper, der er nævnt i dette afsnit vedrører alene udlevering af data, hvor der ikke allerede i offentlighedsloven, forvaltningsloven, lov om Danmarks Statistik eller lov om offentlige myndigheders registre er fastsat regler om leveringsbetingelserne.

For salg af data fra offentlige registre, hvor data er indsamlet og registreret som led i bevillings- og gebyrfinansierede opgaver, gælder som udgangspunkt, at der ved prissætningen *alene* skal tages hensyn til *de yderligere omkostninger (direkte og indirekte)*, der opstår i forbindelse med salget. Salget af data kan både være egentlig levering af data og etablering af betalt adgang til institutionens data. Prissætningen af dataleverancen skal således afspejle de medgåede ressourcer ved distributionen af data, men ikke ressourcer ved en eventuel myndighedsudøvelse, der ligger forud for salget og normalt vil ligge til grund for, at institutionen er i besiddelse af data.

En undtagelse fra dette udgangspunkt er de tilfælde, hvor data produceres som led i en indtægtsfinansieret offentlig produktionsvirksomhed, dvs. hvor institutionens hovedopgave er helt eller delvist indtægtsfinansieret, og dataindsamlingen følgelig ikke allerede er finansieret over en bevilling. Her vil der som udgangspunkt skulle fastsættes en betaling, der også bidrager til at dække omkostningerne ved selve dataproduktionen.

De enkelte institutioner kan også konkret beslutte, at visse dataydelser skal leveres med prisnedslag, dvs. således at distributionsomkostningerne ikke dækkes fuldt ud. Den enkelte institution må i disse tilfælde vurdere, om et prisnedslag ligger inden for institutionens opgaver, således at prisnedslaget kan finansieres over institutionens almindelige bevilling. Samtidig skal det sikres, at en fravigelse ikke medfører uhensigtsmæssige økonomiske/tekniske dispositioner fra køber eller sælgers side – samt at eksterne interessenter ikke påvirkes heraf (konkurrencehensynet).

Hvis institutionen i forbindelse med sin myndighedsopgave udfører en kvalitetsforbedring på grunddata for at imødekomme efterspørgsel fra markedet, så kvaliteten overstiger, hvad der er nødvendigt for at tilgodese institutionens eget behov og eventuelle videregivelseskrav fastsat i lovgivning, bør disse forbedringer brugerfinansieres fuldt ud.

Prisen på de forskellige hovedtyper af dataleverancer skal i store træk svare til omkostningerne for hver enkelt dataleverance, således at fx simple kopier af store datamængder prissættes ud fra omkostningerne ved denne leverancetype.

Institutionen skal således sikre, at de indirekte omkostninger ved distributionen af data ikke på en uhensigtsmæssig måde overvæltes på sådanne simple masseudtræk.

Der bør ikke ske prisdifferentiering mellem kunder ved levering af identiske ydelser. Dette gælder for samtlige private og offentlige kunder på områder, hvor der kan skabes konkurrence. Hvis offentlige myndigheder har mulighed for at er-

hverve data til en lavere pris end den pris en privat aktør skal betale, skal institutionens prisfastsættelse ske på baggrund af den pris, som en privat aktør kan erhverve data til. Det gælder eksempelvis, hvis tredjepart yder tilskud til, at den offentlige myndighed kan købe data under særligt favorable vilkår. Se eksempel 3, side 22.

Af hensyn til samordningen af data bør prisen på nøgler (entydige identifikatorer) fastsættes særligt lavt – medmindre dette vil medføre en meget uhensigtsmæssig prisfastsættelse af registrets øvrige data.

3.7 Tilskudsfinansierede aktiviteter

Tilskudsfinansierede aktiviteter er ikke-kommercielle aktiviteter, der er naturlige udløbere af den ordinære virksomhed og finansieres af indtægter. Statsinstitutioners mulighed for at udføre disse aktiviteter er nærmere beskrevet i Budgetvejledningens punkt 2.6.9.

Tilskudsfinansieringen kan bestå af indtægter i form af private gaver, tilskud, indtægter i forbindelse med samarbejdsprojekter, offentlige fondsmidler (fx forskningsrådsmidler), professorstipendier, indtægter for EU-forsknings- og studentermobilitets-programmer samt offentlige programmidler mv.

Der kan løbende afholdes udgifter svarende til årets indtægter for ovenstående finansieringskilder samt forbrug af overskud fra tidligere år.

Indtægterne må benyttes til at finansiere institutionens direkte udgifter, der er forbundet med den tilskudsfinansierede aktivitet. Under den tilskudsfinansierede aktivitet kan afholdes udgifter til administrationsbidrag, bidrag til fællesudgifter og lignende, der udføres under den almindelige virksomhed og optages som merudgift på regnskabet.

3.8 Tilskudsfinansieret forskningsvirksomhed

Som tilskudsfinansierede forskningsaktiviteter kan udføres ikke-kommercielle forskningsaktiviteter, der er naturlige udløbere af den ordinære virksomhed og finansieres af indtægter. Statsinstitutioners mulighed for at udføre disse aktiviteter er nærmere beskrevet i budgetvejledningens punkt 2.6.10.

Som indtægter kan optages private gaver eller tilskud, indtægter i forbindelse med samarbejdsaftaler, offentlige fondsmidler og programmidler mv. til forskning.

Kommerciel forskningsvirksomhed udføres efter de almindelige regler for indtægtsdækket virksomhed, og skal prisfastsættes som beskrevet i kapitel 2.

For tilskudsfinansieret forskningsvirksomhed gælder de samme regler for indtægter og udgifter som for tilskudsfinansierede aktiviteter, dog med nedenstående supplement:

For forskningsaktiviteter finansieret af statslige fonds- og programmidler mv. skal der som grundlag for ansøgningen være udarbejdet et projektbudget efter følgende retningslinjer:

De direkte udgifter opdeles på direkte lønudgifter og øvrige direkte udgifter, herunder apparatur og andre anskaffelser som led i projektet. Hertil lægges et bidrag til fællesudgifter på 44 pct. af de direkte udgifter. Bidragssatserne kan afvige fra de 44 pct. ved visse EU-finansierede projekter.

Eksempler på prisfastsættelse

4. Eksempler

Kapitel 4 indeholder eksempler, som skal illustrere anvendelsen af de retningslinjer, der er beskrevet i vejledningen. Eksemplerne skal tjene som ekstra pejlemærker for fortolkning af retningslinjerne i konkrete situationer. De konkrete talværdier, der benyttes i eksemplerne skal tjene til illustration, og kan ikke betragtes som generelle ”tommefingerregler”.

4.1 Eksempel på fastsættelse af timepris

I dette eksempel prissættes en teknisk rådgivningsydelse, som udføres som indtægtsdækket virksomhed på et konkurrencepræget marked. Ydelsen dækker over flere ensartede leverancer, der vedrører salg af timer. Ydelsen sælges som en momspligtig ydelse.

4.1.1 Dækning af institutionens omkostninger

- *Direkte omkostninger:* Der er ved ydelsen ikke andre direkte omkostninger end løn: Løn pr. effektiv time kan opgøres til 329,50 kr.
- *Indirekte omkostninger (herunder fællesomkostninger):* Alle ikke-henførbare omkostninger er divideret med alle henførbare timer relateret til direkte omkostninger, for at få en fast årlig sats for løn og øvrig drift: 100,92 kr. løn pr. time og 109,34 kr. øvrig drift pr. time.
- *Henførbare, men ikke-fakturérbare timer:* Institutionen vurderer, at 1/3 af timerne, der benyttes til arbejdet, ikke faktureres, men understøtter de fakturérbare timer. Omkostningerne til en faktureret time for ydelsen er derfor 1,5 gange højere end timeomkostningen. Disse omkostninger omfatter bl.a. udvikling af de kommercielle ydelser. Finansieringen af de timer der ikke faktureres, sker derfor ved at forhøje prisen på de fakturérbare timer.

Institutionens omkostninger summerer hermed til 809,64 kr. for ydelsen pr. faktureret time.

4.1.2 Reguleringsmæssige forhold

Der er identificeret en række forhold, som institutionen skal inddrage som led i prisfastsættelsen:

- *Revision:* Institutionen har vurderet omfanget af revision, dvs. timetal og pris for de relevante rådgivningskategorier for at fastsætte en repræsentativ omkostning, der modsvarer den ydelse, som Rigsrevisionen årligt leverer til institutionen uden omkostninger¹: 140.000 kr.
- *Forsikringsforhold:* Institutionen har indhentet et tilbud fra et forsikringselskab for at fastsætte en repræsentativ omkostning, der modsvarer den ydelse, som lignende virksomheder modtager og betaler for, der ikke er underlagt statens selvforsikring. Institutionen har i forvejen en produktansvarsforsikring. Den årlige merpris for den samlede forsikring vil udgøre 474.980 kr.

I tabellen nedenfor er udgifterne til revision og forsikringsforhold fordelt ud på først samtlige henførbare timer i året (i eksemplet opgjort til 276.220 timer) og siden ganget med 1,5, så det fremgår hvilke beløb, der skal tillægges prisen på en fakturerbar time.

Tabel 4.1
Reguleringsmæssige forhold

	Total	Pr. henførbar time	Pr. fakturerbar time
Revision	140.000 kr.	0,51 kr.	0,77 kr.
Forsikringsforhold	474.980 kr.	1,72 kr.	2,58 kr.

4.1.3 Kommercielt afkast

Institutionen har identificeret tre lignende virksomheder, der udbyder sammenlignelige rådgivningsydelser. EBIT-marginen for virksomhederne er opstillet for de seneste 4 år i tabellen nedenfor.

Tabel 4.2
EBIT hos sammenlignelige virksomheder

EBIT-margin i procent	2017	2016	2015	2014
Rådgivningsvirksomhed 1	7,3	7,4	6,2	6,4
Rådgivningsvirksomhed 2	6,9	6,7	5,8	6,8
Rådgivningsvirksomhed 3	4,9	6,2	5,1	6,2

Kilde: Respektive virksomheders årsregnskaber

¹ Vurderingen er under forudsætning af velfungerende forretningsgange, at alle afstemninger og specifikationer mv. foreligger til status, samt at institutionen selv opstiller regnskabet. Forvaltningsrevision (SOR 6 og 7) forudsættes udført af Rigsrevisionen.

Medianen af denne talserie er 6,3 pct., der benyttes som markedsafkastet, som udgør minimumsgrænsen for eksemplets ydelse, da ydelsen afsættes på et konkurrencepræget marked.

4.1.4 Samlet timepris

De elementer, som indgår i fastsættelsen af institutionens timepris, er sammenfattet nedenfor.

Tabel 4.3

Omkostninger i alt	809,64 kr.
Løn pr. effektiv time	329,50 kr.
Indirekte omkostninger og fællesomkostninger pr. time – løn	100,92 kr.
Indirekte omkostninger og fællesomkostninger pr. time – øvrig drift	109,34 kr.
Finansiering af ikke-fakturerbare timer (0,5 x 539,76 kr.)	269,88 kr.
Reguleringsmæssige forhold	3,35 kr.
Revision pr. time	0,77 kr.
Forsikringsforhold pr. time	2,58 kr.
Kommercielt afkast (6,3% af 812,99 kr.)	51,22 kr.
Minimum pris (eksklusiv moms)	864,20 kr.

En timepris for ydelsen på mindst 864,20 kr. eksklusiv moms vurderes at være en fair pris i en konkurrencesammenhæng.²

4.2 Eksempel på efterkalkulation af ressourceestimat

I eksemplet bliver timeydelsen faktureret efter en fastpris aftale til en kunde.

Mængden af timer der medgår til ydelsen kan efter arbejdets udførelse afvige fra aftalen, hvormed institutionen kan risikere at påtage sig afvigelsen som et tab.

Modsat de henførbare, men ikke fakturérbare timer, der indgik i prisberegningen, er eventuel fejlestimering af timeforbruget til selve opgaven timer, som burde være faktureret til kunden. I eksemplet kalkuleres et ressourceestimat, der indeholder uforudsete hændelser, og som løbende justeres ved væsentlige opdagelser i efterkalkulationerne.

² Institutionens fordelte renter bør i teorien trækkes ud ved afstemning til det valgte markedsafkast EBIT-margin, samt lagt til igen i prisen efterfølgende, men institutionens fordelte renter pr. time udgør en uvæsentlig størrelse, og ved at inkludere renter i institutionens omkostninger bliver mindsteprisen kun højere sat, hvorved der ikke opstår risiko ved at sætte prisen for lavt ift. minimumsgrænsen.

En produktionsenhed meddelte i et foregående år et ressourceestimat på 70 timer ift. en bestilt opgave for timebaseret rådgivning. Disse timer blev præsenteret og aftalt med kunden.

Efter en udvalgt periode kan det konstateres, at der har været realiseret 20.935 timer i alt på området af ydelser, hvorunder opgaven indgik. Der var til sammenligning estimeret 17.220 timer på området i alt, set ud fra budgettal. Der var ingen lignende væsentlige afvigelser ved indtægter og øvrig drift, og timerne er forudsat konteret korrekt. Der er således realiseret 21,6 pct. flere timer ift. forventningerne, alt andet lige.

Tabel 4.4
Ressourceestimat for ydelse

	Estimeret	Realiseret	Afvigelse	Generel opjustering
	17.220 timer	20.935 timer	3.714 timer	21,6 pct.

Denne afvigelse bliver i det konkrete tilfælde vurderet at have en væsentlighed, der giver anledning til at timerne samlet set i estimeringsprocessen fremadrettet opjusteres med anslået 21,6 pct. til at dække uforudsete hændelser.

Ved en følgende ordre i den efterfølgende periode, vil faktureringen derfor blive korrigeret i forhold til det oprindelige udgangspunkt:

Tabel 4.5
Fakturering, timetal

	Ressource-estimat	Korrektion	Fastpristilbud til kunde
Udgangspunkt	70		70
Korrigeret	70	15,1	85

Anm.: En opjustering på 21,6 % af de estimerede 70 timer giver 85,1 timer. I pristilbuddet afrundes dog til hele timer.

4.3 Eksempel på salg af dataleverance

I dette eksempel prissættes et dataudtræk, jf. afsnit 3.6 *Salg af data fra offentlige registre*. Prisen skal som udgangspunkt alene dække de distributionsomkostninger, der er forbundet med dataleverancen. Omkostninger til indsamling og opbevaring af data skal *ikke* indregnes. Eksemplet bygger videre på de opgørelsesmetoder, der er illustreret i eksempel 4.1 og 4.2, dog med andre talværdier. Da der gælder særlige regler for salg af data er det kun omkostningselementerne fra eksempel 4.1, der indgår i timeprisen i dette eksempel, jf. tabel 4.6 nedenfor.

Tabel 4.6**Komponenter i timepris for dataudtræk/dataadgang**

Løn pr. effektiv time	Medtages
Indirekte omkostninger og fællesomkostninger pr. time – løn	Medtages
Indirekte omkostninger og fællesomkostninger pr. time – øvrig drift	Medtages
Finansiering af henførbare, men ikke-fakturérbare timer	Medtages
Skatteforhold*	Medtages ikke
Reguleringsmæssige forhold	Medtages ikke
Lånemuligheder	Medtages ikke
Kommercielt afkast	Medtages ikke
Timepris (eksklusiv moms)	= Omkostninger i alt

* Vedrører skatter og afgifter, som institutionen er fritaget for.

I eksemplet sælges en dataleverance, hvortil en offentlig myndighed yder tilskud til dataleverancer til offentlige forskere. Andre kunder, herunder private forskere kan ikke opnå det tilskud, som er vist i tabellen. Se side 15 om prisdifferentiering.

Timeprisen til offentlige forskere bliver delvist dækket af den offentlige tilskudsgiver. Forskellen mellem pristilbud med tilskud og pristilbud uden tilskud er således afspejlet i timetaksten. Timetaksten kan fastsættes til 1.150 kr. eksklusiv moms for opgaver med tilskud og 1.749 kr. eksklusiv moms for opgaver uden tilskud.

Priseksemplet, som er vist i tabel 4.8 vedrører en opgave med over 15 variabler fra 5 registre i en dataperiode på 10 år. Tidsforbruget til denne opgave er estimeret svarende til principperne i eksempel 2:

Tabel 4.7**Pris på en opgave**

Ydelser og tidsforbrug	
Populationsdannelse (2 timer)	3.498,00 kr.
Øvrige serviceydelser, herunder rådgivning (3 timer)	3.450,00 kr.
Registerudtræk (10 timer)	11.500,00 kr.
Samlet pris (15 timer a 1.749,- kr.)	26.235,00 kr.
Tilskud i alt (15 timer)	8.985,00 kr.
Pris i alt inklusiv tilskud (eksklusiv moms)	17.250,00kr.

Såfremt en offentlig kunde, der har købt data med tilskud fra den offentlige tilskudsgiver ønsker at anvende disse i kommercielt øjemed, skal kunden prisfastsætte sin ydelse på baggrund af den *samlede pris*, dvs. uden tilskud på de data, der indgår i kundens ydelse. Det skyldes, at tilskuddet kun kan opnås af offentlige kunder og derfor udgør en reguleringsmæssig fordel.

oes.dk